

متن کامل گزارش سیمون واتکینز در «اوایل پرایس» درباره قرارداد مخفیانه‌ی ۲۵ ساله میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین

۶ ژوئیه ۲۰۲۰

در آگوست ۲۰۱۹ محمد جواد ظریف وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران ملاقاتی را با وانگ لی همتای چینی خود در کشور ایشان داشت تا نقشه‌ی راه همکاری‌های جامع راهبردی ۲۵ ساله میان ایران و چین که توافقنامه‌ی آن پیشتر در سال ۲۰۱۶ به امضای طرفین رسیده بود را تقدیم وی کند. در آن هنگام میزان بالایی از مشخصه‌های کلیدی به‌روز شده‌ی این موافقتنامه به عموم ارائه داده نشد اما «اوایل پرایس» در همان هنگام از وجود چنین طرحی پرده برداشت.

هفته‌ی گذشته محمود احمدی‌نژاد رئیس جمهور پیشین جمهوری اسلامی ایران برای اولین بار در سفری که به استان گیلان کرده بود، به بخش‌هایی از این معامله اشاره کرد و ابراز داشت: «شنیده‌ایم که در حال مذاکره هستند و می‌خواهند یک قرارداد جدید ۲۵ ساله با یک کشور خارجی منعقد کنند و هیچکس هم خبر ندارد. هر قراردادی که مخفیانه و بدون در نظر گرفتن خواست و اراده ملت ایران با طرف‌های خارجی منعقد شود و برخلاف منافع کشور و ملت باشد، معتبر نیست و ملت ایران آن را به رسمیت نخواهد شناخت.»

طبق منابع اطلاعاتی ارشدی که روابط نزدیکی را با وزارت نفت جمهوری اسلامی داشته و جزئیات پنهان نگاهداشته شده‌ی این معامله‌ی ۲۵ ساله را ترسیم کردند، نه تنها این موارد پنهانی ملزم به اجرایی بودن خواهند بود بلکه چین عنصر نظامی جدیدی را نیز به آن اضافه کرده که تبعات امنیتی جهانی قابل ملاحظه‌ای را نیز در بر خواهد داشت. یکی از جزئیات پنهانی به امضاء رسیده در سال گذشته آنست که چین مبلغ ۲۸۰ میلیارد دلار را برای گسترش صنایع نفت، گاز و پتروشیمی در ایران سرمایه‌گذاری کند. این مبلغ طی ۵ سال اول این معامله کاملاً تزریق شده و این تفاهم نیز به دست آمده که با موافقت هر دو طرف مبالغ بیشتری هر ۵ سال فراهم گردد. افزون بر این مبلغ، ۱۲۰ میلیارد دلار دیگر از سرمایه‌گذاری برای به‌روز ساختن زیربناهای تولیدی، ترابری و حمل و نقل نیز در نظر گرفته شده که آنهم طی ۵ سال اول این معامله در این نوع پروژه‌ها پیش‌گذاشته شده و با موافقت هر دو طرف قابل بازبینی مجدد برای افزایش در طول هر ۵ سال در آینده است.

در قبال این سرمایه‌گذاری‌ها از سوی چین، جمهوری اسلامی ایران به شرکت‌های چینی این اختیار را می‌دهد تا اولین گزینه‌ی منتخب از سوی جمهوری اسلامی ایران برای ورود به مزایده در رابطه با هر پروژه‌ی نفتی، گازی و یا پتروشیمی جدید متوقف شده و یا تکمیل نشده‌ای در ایران باشند. تحت چنین قراردادی چین قادر خواهد بود تا نفت، گاز، و فرآورده‌های پتروشیمی را با بهره‌مند بودن از دست کم ۱۲ درصد تخفیف تضمینی در قیمت فروش از جمهوری اسلامی خریداری کند. این میزان از تخفیف با محاسبه‌ی میانگین قیمت کالاهای قابل مقایسه طی ۶ ماه بوده و افزون بر این، ۶ تا ۸ درصد تخفیف بیشتر نیز برای تنظیمات در مخاطراتی که می‌تواند در قیمت نفت جهانی به زیان چین تمام شود، به عنوان جبران خسارات در نظر گرفته شده.

چین این اختیار را خواهد داشت تا دو سال از پرداخت مبالغ بدهی خود در ازاء خرید این کالاها معاف باشد. در ضمن نوع پول پرداختی به جمهوری اسلامی از سوی چین با ارز خارجی نرم (پول کشورهای در حال توسعه که از اهمیت کمتری در بازار دادوستد جهانی دارند) خواهد بود که این کشور با

سرمایه‌گذاری‌های خود در دیگر کشورهای در حال توسعه‌ی آفریقایی و بلوک شوروی سابق به دست آورده. یکی از منابع آگاه ایرانی ابراز داشته: «با در نظر گرفتن تبدیل ارز نرم کشورهای در حال توسعه به یکی از ارزهای مهم جهانی توسط بانک‌هایی که روابط دوستانه‌ای را با جمهوری اسلامی دارند، چین خواهان ۸ تا ۱۲ درصد تخفیف بیشتر بوده که در مجموع چین را از ۳۲ درصد تخفیف در خرید نفت، گاز و فرآورده‌های پتروشیمی از جمهوری اسلامی برخوردار می‌کند.»

یکی دیگر از مفاد کلیدی در این قرارداد ۲۵ ساله دخیل بودن چین در پروژه‌های زیربنایی ایران است که در تطابق کامل با پروژه‌ی کلیدی ژئوپولیتیک این کشور که قرار است چندین نسل را در بر بگیرد قرار دارد؛ این همان پروژه‌ی معروف «یک کمربند، یک راه» (One Belt, One Road) است. در این راستا، چین در نظر دارد تا از نیروی ارزان کنونی کار در ایران بهره گرفته و کارخانه‌هایی را توسط شرکت‌های تولیدکننده‌ی چینی با همان سیاقی که در کشور خود راه‌اندازی شده‌اند، در ایران بنا کند. محصولات نهایی این کارخانه‌ها که با برنامه‌ریزی، سرمایه و مدیریت چینی به دست آمده، از طریق راه‌های تازه بنا شده توسط چین به بازارهای غربی عرضه خواهند شد.

سال گذشته و پس از تدوین طرح پیشنهادی این معامله‌ی ۲۵ ساله، اسحاق جهانگیری معاون رئیس جمهوری ایران همراه با مقامات ارشد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و سازمان‌های اطلاعاتی این کشور این طرح را به علی خامنه‌ای رهبر جمهوری اسلامی ایران ارائه داد و اعلام کرد که ایران قرارداد برقی شدن راه‌آهن ۹۰۰ کیلومتری تهران. مشهد را با چین به امضاء رسانده. جهانگیری اضافه کرد که برنامه‌هایی برای احداث خط راه‌آهن سریع از تهران به قم و اصفهان و گسترش این شبکه به شمال غربی کشور از طریق شهر تبریز نیز در حال تنظیم بودند. تبریز، مرکز چندین تأسیسات نفتی، گازی و پتروشیمی بوده و به عنوان مبدأ شاهراه لوله گاز تبریز. آنکارا، محور راه ۲۳۰۰ کیلومتری ابریشم جدید را تشکیل می‌دهد که شهر ارومچی (مرکز استان غربی شین‌جیانگ در چین) را به تهران، قزاقستان، قرقیزستان، ازبکستان و ترکمنستان، و سپس از طریق ترکیه به اروپا وصل می‌کند.

اینبار عنصر دیگری که توازن ژئوپولیتیک نیرو در خاورمیانه را بطور کلی برهم می‌زند به این معامله اضافه شده. یکی از منابع ایرانی به «اوایل پرایس» گفت: «هفته‌ی پیش علی خامنه‌ای رهبر جمهوری اسلامی توافق کرد تا یکسری جنبه‌های نظامی جدید نیز با پیشنهاد همان عناصری از سپاه پاسداران اسلامی ایران و نیروهای امنیتی که در جوش دادن این معامله دخیل بودند، به این قرارداد اضافه شود. این جنبه‌های نظامی در برگیرنده‌ی همکاری‌های نیروی هوایی و دریایی ایران و چین بوده که روسیه نیز نقشی کلیدی در آن بازی خواهد کرد. در هفته‌ی دوم ماه آگوست نشست با شرکت همان گروه از مقامات ایرانی و هم‌تاهای چینی و روسی ترتیب داده شده تا بر سر جزئیات باقی مانده به توافق برسند. اگر موارد همانطور که برنامه‌ریزی شده پیش رود، از ۹ نوامبر امسال بمب‌افکن‌ها، جنگنده‌ها و هواپیماهای ترابری چینی و روسی به پایگاه‌های هوایی ایران دسترسی نامحدود خواهند داشت. این فرآیند با تأسیس امکانات جدید با بهره‌برداری دوگانه در کنار تأسیسات فعلی در همدان، بندر عباس، چابهار و آبادان آغاز خواهد شد.»

طبق اطلاعات به دست آمده از منابع ایرانی، بمب‌افکن‌های مورد نظر از نوع توپولوف TU-22M3 روسی و به‌روز شده توسط چین خواهد بود که قابلیت پرواز به مسافت ۶۸۰۰ کیلومتر (۴۱۰۰ کیلومتر با محموله‌های جنگی) بدون نیاز به سوختگیری را خواهد داشت. جت‌های جنگنده‌ی مورد نظر از نوع سوخوی مافوق‌صوت SU-34 و مدل تازه‌تر سوخوی تک‌خلبان SU-57 خواهند بود. شایان توجه آنکه در ماه آگوست سال ۲۰۱۶ برای حمله به اهداف سوری با بمب‌افکن‌های توپولوف TU-22M3 و جت‌های جنگنده‌ی سوخوی SU-34، پایگاه همدان در اختیار روسیه قرار گرفت. در عین حال، شناورهای نظامی چینی و روسی قادر خواهند بود تا از تأسیسات تازه‌ای که قرار است

توسط چینی‌ها با بهره‌برداری دوگانه در بنادر کلیدی چابهار، بندر بوشهر و بندر عباس ساخته شوند، استفاده کنند.

طبق اطلاعات به دست آمده از منابع ایرانی، این اقدامات همراه با گسترش قابلیت‌های جنگ‌افزاری الکترونیک ساخت چین و روسیه خواهد بود. این شامل سه بخش جنگ‌افزار الکترونیک، یعنی بخش پشتیبانی الکترونیک (شامل هشدار زود هنگام در صورت مشاهده‌ی استفاده‌ی دشمن از سلاح)، حملات الکترونیک (شامل سامانه‌های تولید اختلال و پارازیت) و حفاظت الکترونیک (شامل سامانه‌های خنثی‌سازی) می‌شود. بنا بر همین منابع، آنچه در وحله‌ی اول برای خنثی‌سازی سیستم C4ISR ناتو به کار گرفته شده بود، سامانه‌ی پدافندی ضد موشک اس-۴۰۰ ساخت روسیه است که بخشی از تجهیزات چینی روسی در ایران را تشکیل خواهد داد: «برای مقابله با حملات احتمالی از جانب ایالات متحده و یا اسرائیل.»

به کارگیری احتمالی سیستم‌های «کراسوخا-۲» و «کراسوخا-۴» که هر دو به سادگی توانایی جابجا شدن را دارند، به مثابه بخشی از ساختار جنگ‌افزار الکترونیک نیز در نظر گرفته شده‌اند. استفاده از این دو سیستم در سوریه، قابلیت کارآیی آنها در مقابله با حملات هواپیماهای بدون سرنشین و تجسسی را به اثبات رسانده بود. سیستم «کراسوخا-۲» قادر است تا با تولید اختلال در کار هواپیماهای جاسوسی «آواکس» (AWACS) و دیگر رادارهای در حال پرواز مانند موشک‌های هدایت شونده تا سرحد ۲۵۰ کیلومتر کارآیی داشته باشد و این در حالیست که سیستم «کراسوخا-۴» یک سامانه‌ی تولید اختلال چندمنظوره بوده که نه تنها قابلیت مقابله با «آواکس» را دارد بلکه می‌تواند در برابر رادارهای زمینی نیز کارکرد داشته باشد.

شایان توجه آنکه طبق اظهارات منابع ایرانی، یک سیستم کامل جنگ‌افزار الکترونیک که هر سه جنبه از جنگ‌افزارهای الکترونیک را در بر می‌گیرد، می‌تواند نیاز به تنها ۱۰۰ تن پرسنل نظامی داشته باشد. بنا به اظهارات همین منابع، بخشی از این همکاری‌های نظامی شامل رد و بدل کردن پرسنل نظامی بین ایران، چین و روسیه می‌شود. سالانه تا ۱۱۰ تن از مقامات ارشد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی می‌توانند برای کارآموزی به پکن و مسکو رفته و در مقابل ۱۱۰ تن از مستشاران چینی و روسی به ایران بروند. باز هم شایان توجه است که سامانه‌ی جنگ‌افزار الکترونیک ایران می‌تواند به راحتی به تیپ ۱۹ جنگ‌افزارهای الکترونیک در مرکز فرماندهی استراتژیک ارتش مشترک جنوبی روسیه (Rassvet) در نزدیکی شهر روستوف [در کناره‌ی رود دُن] در جنوب روسیه متصل شود. این مرکز فرماندهی به خودی خود به سامانه‌های چینی متصل است. یکی از منابع ایرانی به «اوایل پرایس» گفت: «یکی از سیستم‌های تولید اختلال الکترونیک ساخت روسیه قرار است در چابهار نصب شود. این سیستم قادر خواهد بود تا پدافند هوایی امارات متحده عربی و عربستان سعودی را کاملاً از کار بیاندازد تا جایی که آنها فقط حدود دو دقیقه زمان برای اخطار زود هنگام در مقابل حملات پهپادی یا موشکی از طرف ایران خواهند داشت.»

آنچه جمهوری اسلامی ایران به آن امید بسته تا در ازای همکاری با چین و روسیه به دست آورد، هفته‌ی پیش از جانب ژانگ جون نماینده‌ی چین به عنوان عضو دائمی این کشور در سازمان ملل در تقابل با ایالات متحده آمریکا نشان داده شد. او خطاب به ایالات متحده گفت: «به تحریم‌های یکجانبه‌ی غیرقانونی خود علیه ایران پایان دهید... دلیل اصلی بحران کنونی، ترک توافق برجام که در سال ۲۰۱۸ به آن دست یافته شد، توسط ایالات متحده آمریکا و از سرگیری تحریم‌های یکجانبه‌ی این کشور علیه ایران است.» او همچنین با فشار آمریکا بر ادامه‌ی تحریم تسلیحاتی ایران توسط سازمان ملل که قرار است در ماه اکتبر به پایان برسد مخالفت کرد و گفت: «این باعث تضعیف تمامی اقداماتی بوده است که صرف پایدار نگه داشتن برجام شد. توافق برجام به تأیید شورای امنیت رسید

و جنبه‌ی قانونی دارد. ما تأکید داریم تا ایالات متحده به تحریم‌های یکجانبه و غیرقانونی و صدور احکام خودسرانه‌ی خود پایان داده و به مسیر درست و توجه به برجام و قطعنامه‌ی ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد باز گردد.»

دستیابی جمهوری اسلامی به حمایت بدون چون چرا از جانب چین و روسیه یکی از دلایل کلیدی مخفی نگاه داشتن بخشی از معامله‌ای است که سال پیش این کشور با چین بر سر آن به توافق رسید. چین و روسیه دو عضو از پنج عضو دائمی شورای امنیت سازمان ملل متحد هستند. سه عضو دیگر، ایالات متحده آمریکا بریتانیا و فرانسه هستند. جدا از این حمایت و سرمایه‌گذاری ۴۰۰ میلیارد دلار و یا بیشتر از جانب چین، دلیل دیگر تن دادن به چنین نفوذی از سوی چین و روسیه، آنست که چین تضمین داده تا تمامی نفت، گاز و فرآورده‌های پتروشیمی را تا هر میزان که ایران نیاز داشته باشد، خریداری کند.

---

*سیمون واتکینز نویسنده این گزارش تاجر بازار ارز و گزارشگر و نویسنده‌ی مسائل امور مالی و دارای کتاب‌های پرفروش در این عرصه است. او مدیر بخش فروش و معاملات تجاری بازار بورس از جمله در بانک مونترال و همچنین مدیر نشریه هفتگی و نویسنده اصلی «بیزنس مونیتور اینترنشنال» بوده است. واتکینز برای بسیاری از نشریات مهم اقتصادی در زمینه‌ی نفت و گاز و ارز و بورس گزارش تهیه کرده و به عنوان مشاور با بسیاری از صندوق‌های مهم مالی از جمله در لندن و مسکو و دوی همکاری کرده است. وی پنج کتاب درباره تجارت و بازارهای مالی منتشر کرده است.

*لینک منبع:

<https://oilprice.com/Energy/Energy-General/China-Inks-Military-Deal-With-Iran-Under-Secretive-25-Year-Plan.html>